

Polona Pegam
polonapegam@gmail.com

UDK 811.131.1'243:374.7
DOI: 10.4312/vestnik.7.267-274

UPORABA AVTENTIČNIH POSNETKOV PRI POUKU ITALIJANŠČINE ZA ODRASLE

1 UVOD

Uspešnost učenja tujega jezika je odvisna predvsem od želje in potrebe posameznika, za večji uspeh pri učenju pa je zelo pomembna vloga učitelja kot motivatorja, ki slušatelje motivira z ustreznimi učnimi sredstvi in vsebinami. Pri poučevanju tujih jezikov se vsak učitelj kljub predpisanemu učbeniku zateka k iskanju dodatnega gradiva, kar predstavlja doprinos h kvaliteti in pestrosti pouka. Didaktizirani avtentični posnetki kot dodatno gradivo služijo kot prikaz kulture jezika, ki se ga učimo, hkrati pa so namenjeni tudi urjenju jezikovnih spretnosti.

Zato je namen članka orisati uporabno vrednost avtentičnih posnetkov pri pouku italijanščine za odrasle. Iz lastnih nekajletnih izkušenj poučevanja italijanščine na jezikovni šoli opažam, da so tečajniki aktivnejši pri odkrivanju novih posnetkov na spletu tudi izven učnih ur, če posnetke večkrat vključimo v učni proces. S tem namreč povečamo priložnostno poslušanje in zbrano poslušanje jezika, ki je bolj učinkovito, kadar je še vizualno podprto. Poveča se torej slušni vnos, kar je pri učenju italijanščine pomembno, saj je na Dolenjskem v vsakdanjem življenju manj prisotna kakor na Primorskem. Poslovno sodelovanje z Italijani je zaradi relativne bližine Italije živo, zato komuniciranje v italijanščini predstavlja priložnost pri poslovanju, saj Italijani redko govorijo druge tuje jezike.

2 NAMEN UPORABE AVTENTIČNIH POSNETKOV

Učenje tujega jezika omogoča tudi lažje razumevanje in spoznavanje kulture ter navad naroda, ki govori ta jezik. Italijanščina ima na območjih, ki so oddaljena od slovensko-italijanske meje in kjer je vsakodnevnih stikov z Italijo manj, drugačen položaj kot na obmejnih območjih. Tu je manj priložnostnega poslušanja. Raba italijanščine je večinoma omejena na delo (kakršnokoli poslovanje z italijanskim trgovcem). Poleg tega je za večino slušateljev italijanščina prvi romanski jezik in tako na svoj način še bolj tuj. Italijanščino se začnejo učiti, ko se pojavi potreba po znanju jezika na delovnem mestu ali zaradi same priljubljenosti jezika. Ker so možnosti v formalnem izobraževanju zelo majhne, učenje poteka večinoma kot neformalno izobraževanje v obliki tečajev.

V italijanskih učbenikih oz. kompletih, ki jih uporabljamo na tečajih, močno prevladuje delno izvirna slušna besedila, ki »so posneta v studiu ob upoštevanju pedagoških načel, vendar morajo še vedno ohranjati naravno rabo jezika« (Čok in drugi 1999: 89). Seveda ima vsaka šola določen program, po katerem je predvideno predelati snov, vendar se lahko kljub novejšim učbenikom pojavijo težave, saj nekatere vsebine hitro zastarajo ali pa tečajnikom ali učitelju niso zanimive. Pri tem je treba upoštevati tudi to, da so nekateri učbeniki namenjeni širši »svetovni« publiki in tako določenih vsebin ni smiselno uporabiti v našem okolju.

V ta namen lahko uporabimo avtentične posnetke, ki služijo za popestritev in posodobitev pouka, obenem pa spoznavanje italijanske kulture in aktualnih dogodkov. Ko govorimo o avtentičnih posnetkih, gre za neobdelana gradiva, »katerih avtorji so rojeni govorniki in so namenjena drugim rojenim govornikom v komunikacijske namene; gre torej za gradiva, ustvarjena v realnih življenjskih situacijah in ne za potrebe učenja jezika« (Lah 2012: 97). Z izbiro ustreznih izvirnih posnetkov pri pouku tečajniki postanejo tudi bolj notranje motivirani: ob ogledu posnetkov doma več časa namenijo jeziku, kar pomeni, da več priložnostno in tudi pozorno poslušajo. S tem se povečuje slušni vnos, ki je pomemben za nadaljnje tvorjenje in rabo jezika. Slušno razumevanje kot receptivna spretnost namreč omogoča razvijanje govorne in pisne zmožnosti, kar lahko uspešno dosežemo tudi z vizualnimi sredstvi, ki »so del sodobne tehnologije in sestavni del izobraževalnega učnega procesa. [...] Vizualizacija je smiselna zaradi lažjega sidranja informacij, boljše koncentracije in nasploh uspešne podpore pri pomnjenju« (Kosevski Puljić in Retelj 2013: 92), saj »si zapomnimo več informacij, če so le-te podane preko vidnega in slušnega kanala [...]« (Kosevski Puljić in Retelj 2013: 92).

3 IZBIRA POSNETKOV

Sodobna tehnologija in splet nudita neomejene možnosti za ogled in uporabo avtentičnih posnetkov. Zato jih najpogosteje in najlažje najdemo na spletnih straneh za izmenjavo videoposnetkov, na spletnih straneh italijanskih televizijskih in radijskih hiš ipd., manj pa se jih poslužujemo klasično na CD-jih ali DVD-jih. Najprej se odločimo, ali bomo izbrali samo slušni ali avdio-vizualni posnetek. Večinoma so udeležencem ljubši avdio-vizualni posnetki, saj si tako lažje predstavljajo okoliščine (po)govora in opazujejo obraze govorcev, spremljajo njihovo mimiko in morda zaradi slik razumejo določeno situacijo kljub morebitnemu nerazumevanju vseh besed.

Izbira posnetka je odvisna od več kriterijev: od vsebine, socialne zvrsti, dolžine posnetka, hitrosti govora, skupine tečajnikov. Najbolje je, da se posnetek tematsko vključuje in navezuje na tekočo snov. Ko se odločamo za ustrezno socialno zvrst jezika, je najbolje izbirati med posnetki, ki so v knjižni italijanščini. Tisti, ki vsebujejo tudi narečne prvine, naj služijo le kot prikaz (jezikovne) raznolikosti Italije. Kar zadeva dolžino posnetka, so na začetnih stopnjah posnetki krajši, kasneje pa so lahko bistveno daljši, a je obenem potrebno

upoštevati tudi stopnjo težavnosti besedila. Kadar uporabimo daljši posnetek, so dejavnosti lahko naravnane tudi tako, da ga vmes ustavimo, v kolikor so informacije zelo zgoščene. Hitrost govora je pri izbranem gradivu različna, saj se morajo tečajniki navaditi na dejstvo, da v realnosti govorimo različno hitro. V kolikor je govor hitrejši, jih je dobro na to prej opozoriti. Sicer pa se z vsebinsko izbiro ustreznega posnetka najpogosteje prilagajamo skupini sami, torej strukturi udeležencev, tudi glede na njihove interese, starost, nivo znanja.

Kar zadeva tip posnetka, je moč uporabiti vse: pesmi, oglase, oddaje, šale, filme, novice ipd. Gradiva, ki so tečajnikom najbolj znana, so največkrat pesmi (npr. poznajo melodijo ali refren, nikoli pa niso vedeli, o čem govori), manj reklamni oglasi ali filmi, torej predvsem to, kar priložnostno slišijo oz. vidijo v medijih v vsakdanjem življenju. Smiselno pa je uporabiti tudi manj znana (npr. reklama za nek izdelek, ki ga poznajo) ali pa tečajnikom popolnoma neznan gradiva. Pomembno je predvsem to, da so zanimiva.

Ko se odločamo o primernosti gradiva, moramo upoštevati, da lahko primernost posnetka uravnavamo z izbranimi dejavnostmi. Harricheva meni, da mora učitelj olajšati proces poslušanja z dejavnostmi, saj le tako lahko učenec aktivira strategije za učinkovit izkoristek slušnega razumevanja (2011: 322). Če se nam neki posnetek npr. ne zdi povsem jezikovno primeren zaradi prehitrega govora, ga lahko kljub temu uporabimo tako, da pripravimo za slušatelje takšne dejavnosti, ki npr. predvidevajo skimming, torej globalno razumevanje posnetka. Gre za to, da dejavnosti lahko narekujejo stopnjo težavnosti posnetka.

4 AVTENTIČNI POSNETKI V UČNEM PROCESU

Dodatne slušne avtentične posnetke vključujemo v učni proces na vseh stopnjah, tudi začetnih: kot pravi Harrichova, je potrebno učence pravočasno navajati na avtentični jezik že od začetka, sicer bodo lahko močno razočarani, ko ne bodo uspeli razumeti naravnega govora (2011: 322). Ker ima vsak tečaj določeno število ur, v okviru katerih je potrebno predelati po programu predvideno snov, se uporabljajo občasno, ne na vsakem srečanju. Če bi jih uporabili vsakič, bi sčasoma kot gradivo postali manj privlačni. Uporabimo jih lahko za uvod v tematski sklop, za uvajanje in/ali utrjevanje besedišča in slovničnih struktur, za urjenje pisne in govorne produkcije, tečajniki pa praviloma dobijo več notranje motivacije za učenje jezika, če so ti posnetki smiselno in premišljeno izbrani glede na ostale vsebine in obenem na njihove interese.

Posnetek je potrebno didaktizirati, opremiti z ustreznimi predslušnimi, medslušnimi in postslušnimi dejavnostmi. »Vse tri [...] faze niso vedno nujne in potrebne. Katere oz. koliko faz bomo uporabili, bo odvisno od potreb in zanimanja učencev, značilnosti posameznega besedila in njegovega pedagoškega namena« (Čok in drugi 1999: 97). Torej ne bo dovolj, da si posnetek samo ogledamo. Didaktizacija terja ogromno časa: gre za iskanje gradiva, ogled posnetkov, izbor, pripravo dejavnosti, načrtovanje poteka učne ure (Diadori 2011: 385). Vendar je ves predavateljev trud poplačan ob izvedbi in zadovoljstvu slušateljev,

četudi se določeni posnetek uporabi samo enkrat. Večkratna uporaba posnetka pa učitelja lahko vodi do tega, da ga vsakič znova morebiti izboljša, tako da prilagodi vaje, doda kaj aktualnega ipd. Kot navaja Diadorijeva, učitelj pri pripravi ustreznega gradiva za uporabo pri pouku izzove lastno kreativnost in sposobnost pri izbiri in didaktizaciji besedila, ki najbolj ustreza k razvoju komunikacijskih sposobnosti učencev in/ali se najbolj prilagaja interesom skupine (2011: 385).

Didaktizirane avtentične posnetke za poučevanje italijanščine je sicer moč dobiti tudi v priročnikih, ki so na trgu, ter na spletu. Vendar se jih ne da vedno uporabiti v celoti ali delno zaradi vsebine samega posnetka ali morebiti določenih neustreznih aktivnosti, saj menim, da se je za kvaliteto in večji uspeh pri poučevanju in nadaljnjem učenju tujega jezika potrebno prvenstveno prilagajati slušateljem.

Predslušne dejavnosti najpogosteje nakazujejo tematiko posnetka. Slušatelji lahko ugotavljajo temo posnetka, lahko uvedemo novo besedišče, ki se bo pojavilo v posnetku, ipd. Medslušne dejavnosti pa običajno temeljijo na razumevanju besedila. Razumevanje preverjamo z nalogami, ki zahtevajo, da slušatelji odgovorijo na vprašanja, dopolnijo trditve, povežejo in uredijo podatke ipd. Pomembno je, da slušatelja že pred poslušanjem posnetka seznanimo z nalogo. Delovne liste z nalogami, na katerih so medslušne dejavnosti, pa lahko razdelimo šele po prvem poslušanju in/ali gledanju posnetka, sicer se glede na izkušnje slušatelji osredotočijo samo na delovni list in posnetka »ne doživijo« v celoti. Glavni namen obravnavanja posnetkov je razvijanje produktivnih spretnosti, zato so tudi postslušne naloge zastavljene tako, da težijo k temu. Slušatelji ustvarjajo nova besedila, izražajo svoja stališča, napišejo obnovo ipd. Postslušne dejavnost pa pogosto služijo tudi za urjenje skladnje in besedišča na določeno temo. »Prave ločnice med govornim in pisnim sporazumevanjem ni, [...] govor in pisanje imata v osnovi enake mehanizme produkcije, kar pomeni, da se odnos med obema okrepi, ker uporabnik poleg pisne oblike praviloma ozavesti tudi glasovno« (Kosevski 2003: 9). Italijanščine se slušatelji večinoma učijo z namenom govornega sporazumevanja, vendar jim je običajno treba na primeren način razložiti namen urjenja vseh jezikovnih spretnosti (učenje italijanščine ima pri nas drug status v primerjavi z učenjem angleščine). Pri poučevanju tujega jezika za razvoj govora namreč ne smemo zapostavljati pisne produkcije. »Pisne dejavnosti pospešujejo proces razvoja govora, branja in poslušanja s pomočjo širitve asociacijske baze za obvladovanje tujega jezika« (Kosevski, 2003: 11).

4.1 Nekaj primerov uporabe pri urjenju jezikovnih spretnosti

Sledi krajši opis treh primerov didaktizacije avtentičnih posnetkov, ki so se zelo dobro obnesli pri pouku in so bili prvenstveno zastavljeni za urjenje pisanja in/ali govora v postslušnih aktivnostih. Naloge se praviloma živahno razvijejo in kot končni izdelek mnogokrat presežejo pričakovano. Prva dva primera se nanašata na začetno stopnjo (A1), drugi pa na višjo stopnjo (A2/B1). Vsaka uporaba didaktiziranega posnetka doprinese dodano vrednost

učnim uram. Slušateljem so tovrstni posnetki v pomoč pri pomnjenju besed in struktur, saj je vnos informacij zanimiv. Velikokrat lahko pri nadaljnjih urah tako npr. prepoznamo rabo določenih struktur, ki so bile usvojene prav z rabo avtentičnega posnetka.

a) Delo v skupini

Pri obravnavi teme hrana in pijača uporabimo kratek oglas za bonbone Tic Tac iz leta 2013. Cilj je urjenje besedišča in oblik pridevnikov. Najprej posnetek samo poslušamo. Razdelimo delovne liste, na katerih je oglas delno zapisan in ga ob poslušanju tečajniki dopolnijo. Po potrebi si posnetek ponovno ogledamo. V nalogi gre za scanning, torej za podrobno razumevanje informacij, pri opisu so uporabljeni pridevniki. Potem sledi ogled reklame iz leta 2015. Tečajniki ugotovijo razlike in jih zapišejo. Po istem vzorcu ustno tvorijo oglas za drug izdelek, ki ga določimo (najprej so to živila, potem pa tudi predmeti ali pojmi), tako da dodajanje informacij poteka verižno kot v oglasu – nove oglase ustvari cela skupina.

Odkar uporabljam prvi posnetek na začetnih stopnjah tečajev, opažam, da tečajniki delajo pri rabi pridevniških oblik bistveno manj napak v primerjavi z drugimi začetnimi skupinami. V kolikor se kasneje zgodi, da začnejo delati večje napake pri rabi pridevnikov, je dovolj, da jim citiram del oglasa in napake izginejo.

b) Delo v dvojicah

Pred poslušanjem pesmi Felicità (izvajalec Al Bano) uvedemo pomen nekaterih besed, za katere predvidevamo, da so tečajnikom neznane: povežejo pomen z ustrezno sličico oz. z ustrezno slovensko ustreznico. Razdelimo besedila pesmi, ki so zapisana z nekaj napačnimi besedami, ki jih tečajniki ob prvem poslušanju odkrijejo in prečrtajo, med drugim poslušanjem pa zapišejo pravo besedo. Potem ugotovimo, kakšna je struktura povedi v pesmi. Postavijo se v vlogo pisca pesmi in po vzorcu napišejo povedi, v katerih uporabijo svoje ideje. Sledi predstavitev napisanega.

Čeprav so nekateri tečajniki pred pisanjem skeptični glede tega, ali bodo zmogli, so nemalokrat presenečeni, da so zmožni sami napisati pesem. Nekateri na lastno pobudo predstavijo svojo pesem tudi tako, da jo zapojejo.

c) Individualno delo

Kot predslušno dejavnost izberemo krajše besedilo o oddaji Rockpolitik z namenom, da udeleženci izvejo, kakšna je oddaja. Tečajniki si preberejo trditve, ki bodo predstavljene v posnetku, in med gledanjem označujejo res – ni res. Nato si ogledamo posnetek. Gre za izsek 2. oddaje, v katerem je intervju z Valentinom Rossijem. Posnetek je sicer daljši, pogovor traja približno 9 minut, zato ga gledamo samo enkrat. Če je v skupini nesoglasje glede kakšnega odgovora, si ponovno ogledamo tisti del intervjuja, da preverimo odgovor. Po ogledulušatelj pisno tvorijo svoje trditve po vzorcu trditev na učnem listu.

5 PREDNOSTI IN SLABOSTI

Uporaba avtentičnih posnetkov predstavlja pri pouku veliko prednost. Tečajniki so med učnim procesom aktivnejši, več si zapomnijo, utrjujejo pozitiven odnos do jezika, sami so aktivni tudi doma, odkrivajo druge posnetke, prihajajo z novimi idejami. Gre torej za spodbujanje notranje motivacije pri učenju jezika. Tako na nek način tudi tečajniki sami »spodbujajo« učitelja, da intenzivneje posega po takšnem gradivu ter ga izboljšuje in nadgrajuje. Večinoma se zavedajo, da za učinkovito učenje kateregakoli tujega jezika samo aktivna udeležba na tečaju ne zadostuje, z jezikom je potrebno ostati v stiku tudi izven učnih ur in eden izmed privlačnih načinov so lahko tudi avtentični posnetki na spletu.

Ker se avtentični posnetki ne uporabljajo pri vsaki učni uri, je vnos informacij s pomočjo takšnih posnetkov zanimivejši. Pri sidranju informacij velja, da je priključ lažji, če je vnos zanimiv. Posnetki torej predstavljajo pomoč pri pomnjenju besed in struktur (dokaz za to je, ko npr. pri ponavljanju snovi prepoznamo strukturo, za katero je očitno, da je bila usvojena z vajo, pri kateri smo uporabili avtentični posnetek). Predstavljajo pa tudi dodatno pomoč pri ustvarjanju pozitivnega učnega okolja (humor, sproščenost, raznolike jezikovne aktivnosti, zanimive teme ...), v katerem se lažje ustvarjajo in utrjujejo medosebni odnosi v skupini.

Omenjene prednosti izničijo dve slabosti: urnik in število ur. Tečaji potekajo v popoldanskih oz. večernih terminih, zaradi delovnih in ostalih obveznostih tečajniki prihajajo na tečaje temu ustrezno razpoloženi, velikokrat utrujeni, delo s takšnimi besedili pa pozitivno vpliva na njihovo razpoloženje. Število ur na tečaj je omejeno, zato se je potrebno izogibati daljšim, četudi zanimivim posnetkom, kar se pa da rešiti tako, da prikažemo samo izseke.

6 ZAKLJUČEK

Pri poučevanju tujega jezika sama tehnologija ne more motivirati učencev, to stori učitelj z ustrezno izbiro vsebin. Na tečajih je sicer predpisan program, ki mu je potrebno slediti, a z uporabo avtentičnih posnetkov lahko dodajamo ali nadomestimo določene vsebine. Takšen pouk je tečajnikom zanimivejši. Posnetke največkrat izbira učitelj sam, lahko uporabi tudi predloge tečajnikov, vendar mora presoditi, ali so ustrezni glede na stopnjo težavnosti. Najpogosteje tematsko ustrezajo tekoči snovi. Kljub temu da didaktizacija terja veliko časa, je uporaba didaktiziranih avtentičnih posnetkov eden privlačnejših načinov za urjenje jezikovnih spretnosti. Pomen urjenja vseh jezikovnih spretnosti je potrebno tečajnikom predstaviti že na začetku, in sicer zaradi drugačnega položaja italijanščine na območjih, oddaljenih od slovensko-italijanske meje v primerjavi z zahodnim delom Slovenije in drugačne metode učenja v primerjavi z angleščino. Gre za poučevanje odraslih in določeni se že leta niso na novo učili tujega jezika. Nekateri bi želeli takoj govoriti, ne zavedajo pa se, da morajo besede najprej slišati, jih morebiti večkrat ponoviti, uporabiti v stavku ipd. Uporaba

takšnih posnetkov je tudi spodbuda, da tečajnik posluša, bere, opazuje, torej ostaja v stiku z jezikom tudi zunaj učnih ur. Ker posnetkov ne uporabljamo prepogosto, sta vnos in skladiščenje informacij zanimivejša, priklic pa lažji.

VIRI

- ČOK, Lucija in drugi (1999) *Učenje in poučevanje tujega jezika*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani in Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije Koper.
- DIADORI, Pierangela (2011) *Insegnare italiano a stranieri*. Milano: Mondadori Education S.p.A.
- HARRICH, Karin (2011) Il notiziario ovvero l'importanza dell'uso di materiali autentici nell'insegnamento-apprendimento linguistico. *Italiano LinguaDue*. 7. november 2015. <http://riviste.unimi.it/index.php/promoitals/article/view/835/1079>.
- KOSEVSKI, Brigita (2003) *Sozvočje prostega in vodenega: pisanje pri pouku (tujih) jezikov*. Ljubljana: DZS.
- KOSEVSKI PULJIČ, Brigita/Andreja RETELJ, (2013) Vizualni mediji pri pouku tujega jezika. *Vestnik za tuje jezike* 5(1-2), 81–94.
- LAH, Meta (2012) *Bralno razumevanje pri pouku tujega jezika: vloga tipa in avtentičnosti besedila*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Rockpolitik 2, Valentino Rossi. 7. november 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=BeZAV4XuoBk>.
- Tic tac 2013. 7. november 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=kmqrZSsxkaI>.
- Tic tac 2015. 7. november 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=naY9VQlghCc>.

POVZETEK

Uporaba avtentičnih posnetkov pri poučevanju italijanščine odraslih

Namen članka je orisati uporabno vrednost avtentičnih posnetkov pri poučevanju italijanščine odraslih. Občasno vključevanje takšnih didaktičnih posnetkov kot dodatnih gradiv v učni proces predstavlja dodatno vrednost pri poučevanju. Izbrani posnetki se prilagajajo skupini in se tudi vsebinsko vključujejo v snov. Tovrstna gradiva predstavljajo privlačen način za urjenje jezikovnih spretnosti in tečajnike spodbujajo k ohranjanju stika z jezikom tudi zunaj učnih ur. Učenje italijanščine ima namreč na območjih, ki so oddaljena od slovensko-italijanske meje, drugačen položaj, saj je tu vsakodnevna stika z »živim« jezikom manj. Tako z rabo avtentičnih posnetkov povečamo tudi slušni vnos. Če je slušni vnos tudi vizualno podprt, omogoča lažji vnos informacij, hitrejše pomnjenje in zmožnost kasnejšega priklica.

Ključne besede: avtentični posnetki, italijanščina, jezikovne spretnosti, didaktizacija gradiv

ABSTRACT

The Use of Authentic Recordings in Teaching Italian to Adults

The article aims to outline the practical value of authentic recordings in teaching Italian to adults. Occasional use of such didactic recordings as extra material during the learning process represents an added value. Chosen recordings are adapted to a particular group and so is the content of the material. Such material presents an attractive way of practicing language skills by encouraging students to be more in contact with the actual language outside of the classroom. Learning Italian in the areas away from the Slovenian-Italian border is different because there is less everyday contact with the “living” language. By using authentic recordings the listening input is increased. When the use of authentic listening is also visually supported, the final intake and the memorising of the information are much easier.

Key words: authentic recordings, Italian, language skills, didactic material adjustment